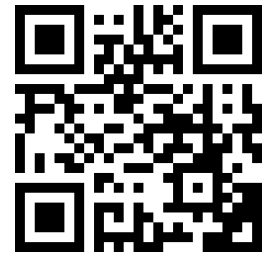
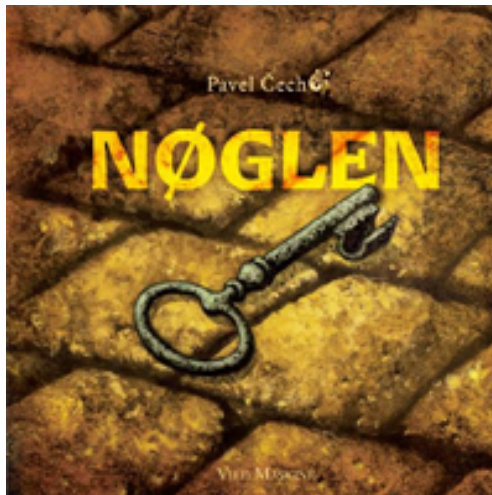

Titel:	Nøglen
Tema:	Historier gentager sig - på ny
Fag:	Dansk
Målgruppe:	0.-3. klasse
Bog:	Nøglen af Pavel Cech, 2022

Denne pædagogiske vejledning til bogen, *Nøglen*, henvender sig til dig som dansklærer i indskoling. Der er fokus på undersøgende litteraturundervisning, og vejledningen giver forslag til, hvordan du kan skabe gode rammer for en litteraturundervisning med afsæt i bogen og med deltagelsesmuligheder for alle elever.

Kort om bogen

Nøglen er en filosofisk billedbog, som beskriver et helt særligt vilkår ved menneskers liv. Nemlig - at historier gentager sig. Altså både de eventyrlige historier, som vi kender dem fra Jules Verne, Rudyard Kipling og R. L. Stevenson - og de historier, der foregår en ganske almindelig dag på vej til skole.

Billedfortællingen handler om drengen, der finder en nøgle på vej til skole. Nøglen åbner for drengens tanker og fantasier om, hvilke verdener som nøglen kunne give adgang til. Der er både de uhyggelige verdener, de fantasifulde og de verdener, der er fulde af naturens smukke farver. Samtidig giver forfatteren og illustratoren referencer til de store klassiske fortællinger om helten, der må overvinde så mange forhindringer.

Bogen slutter med, at drengen er ved at komme for sent i skole. Han stopper nøglen i lommen, der desværre har et lille hul. Vupti, så finder en ny dreng nøglen og fortsætter sin fantasirejse om, hvilke verdener nøglen mon giver adgang til.

Teksten understøtter billederne, som i sig selv sagtens kunne have fortalt historien om drengen med hullet i lommen. Enkelte steder fungerer teksten mere kontrapunktisk og tilføjer detaljer til fortællingen, som billedsiden ikke rummer. Et træk ved tekstsiden er, at den er fortalt i datid, mens billedsiden fremstår mere present. Tekstsiden er altså drengens tanker med undtagelse af enkelte tekststykker, der er forfatterens kommentar til historien.

Undersøgende litteraturundervisning

Fire forhold skaber gode betingelser for en undersøgende litteraturundervisning:

1. Formålet er, at styrke elevernes gehør, sensitivitet og deltagelsesmuligheder i undervisningen og forbinde de receptive og fremstillende processer i dansk.
2. Eleverne arbejder systematisk med afsæt i egne oplevelser af teksten og i åbne, eksplorative og skabende processer.
3. Lærerens rolle er at stilladsere og modellere elevernes undersøgelser. I indskolingen betyder det, at stilladsning for nogle elevgrupper kan være vigtig for at blive stemt for teksten og være i stand til at åbne og forstå teksten.
4. Æstetiske tekster skitserer en verden, som eleverne skal og kan give liv ved at bruge deres personlige erfaringer i mødet med tekstens indhold og form.

Gode tekster til undersøgende litteraturundervisning rummer et hav af anledninger til som elev at gå i dialog med teksten. Din kriterier for at vælge tekster kunne være:

- Tekster, som er "dovne maskiner", der skal kunne sættes i gang af læseren. Læseren skal i teksten dybt ind i sig selv og langt ud i verdenen. (jf. Gissel, 2021).
- Tekster, som har et stærkt appellerende indhold og hvor der er truffet tydelige og virkningsfulde sproglige valg.
- Tekster, der skaber anledninger til litterære og sproglige samtaler, hvor eleverne formulerer egne synspunkter højt og hører hinanden.
- Tekster, der lægger op til, at eleverne selv producerer lignende tekster og bruger deres litterære og sproglige erfaringer.

Ideer til stationsundervisning

Smag! Føl! Lyt (før læsning):

Formål: eleverne skal om lidt læse *Nøglen*, men inden da skal de opleve og sanse en særlig genstand fra bogen.

Pak en kuffert med forskellige nøgletyper. Lad eleverne vælge 2-3 nøgler fra kufferten og reflektere over, hvad de kan bruges til. De skriver en liste med deres ideer. Dernæst hænger de listerne op i klassen og lytter til, hvad de har skrevet. Det kan være en god idé at finde forskellige nøgletyper - nye, gamle, store, farvede osv.

Du kan lade eleverne lave tegninger over, hvad nøglerne kan bruges til og støtte med ord, som du skriver ud fra tegninger. Du kan også lade dem lave opdagende skrivning.

Find æsken og vælg én nøgle. Hvilke verdener kan nøglen åbne til? Låse til? Skriv en liste (og prøv den.)

Læs og tænk i højt (i gang med læsningen):

Formålet med opgaverne er, at eleverne skal læse bogen og særligt knytte an til billedsiden. Det kan du gøre på forskellige måder.

Dialogisk læsning

I grupper skal eleverne i gang med at læse bogen. Afhængig af din faglige vurdering om behovet for stilladsering, kan du tilrettelægge læseforløbet som dialogisk læsning. Her inddeler du eleverne i grupper af 3-8 børn.

I gruppen læser du eller eleverne bogen højt og lægger løbende op til dialog. Læser eleverne selv bogen højt kan du dele følgende spørgsmål med grupperne:

Forsiden: Hvad tror I, at den nøgle skal bruges til?

Side 7: Hvilken betydning kan bukserne mon få i historien?

Side 10: Drengen er på vej i skole. Hvordan har han det mon med skolen?

Side 12: Hvad tænker drengen mon på?

Side 18-70: Hvad gætter drengen på, at nøglen kan bruges til?

Rollelæsning

Du kan i stedet inddele eleverne i grupper og lade dem påtage sig forskellige roller i læsningen af bogen. De stopper og udfører deres opgaver fire gange i løbet af bogen (side

12, 41, 71 og sidste side):

Højt læseren: læser bogen højt (i hele bogen).

Fokus læseren: sætter overskrift på bogen, når højt læseren holder pause i sin oplæsning.

Spør læseren: beskriver hovedpersonen i bogen, når højt læseren holder pause.

Slut læseren: spør om, hvad der kommer til at ske som det næste i højt læsningen, når højt læseren holder pause.

Spørgsmål til læsningen:

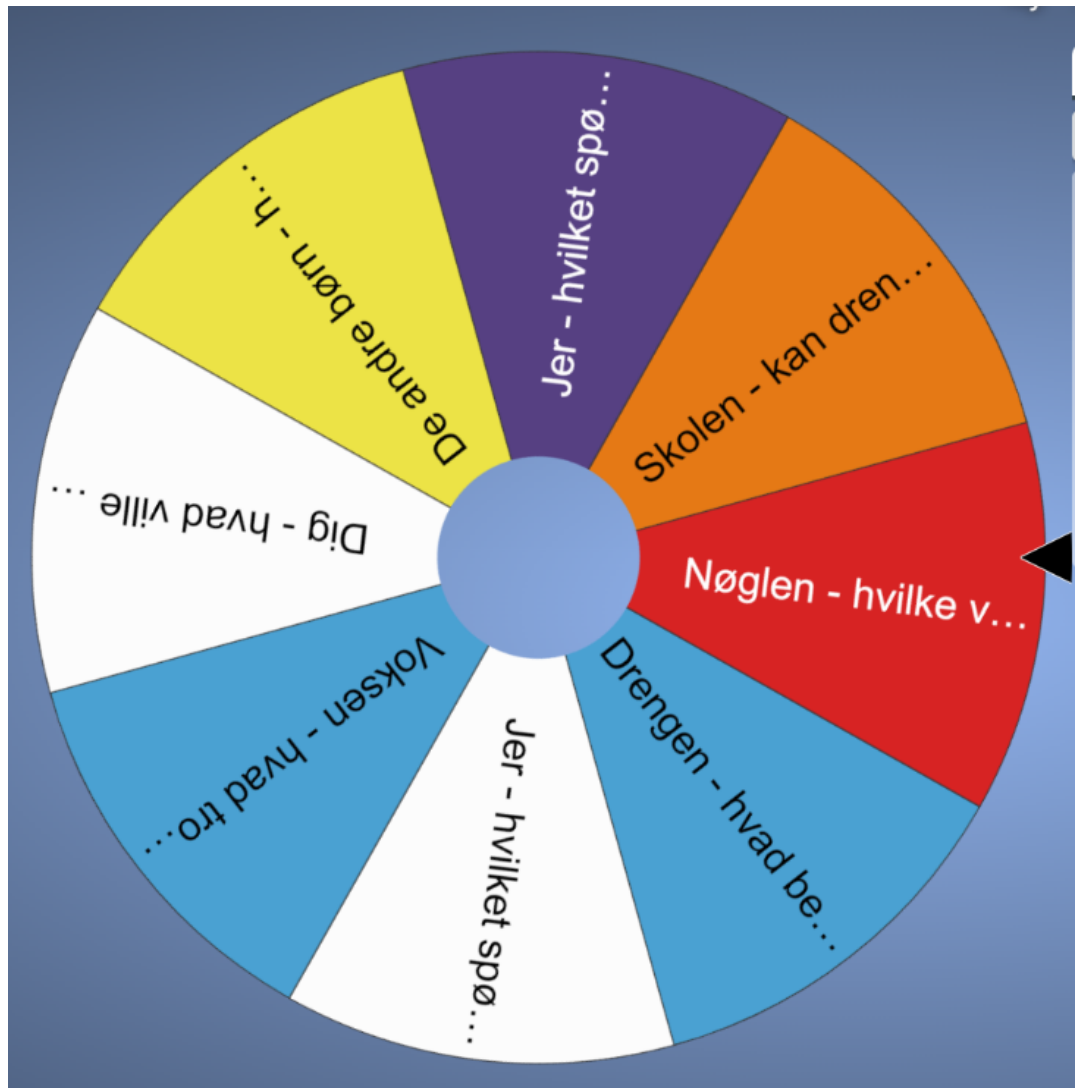
Formålet med opgaven er, at eleverne undersøger teksten med afsæt i åbende spørgsmål. Herunder giver jeg forslag til, hvordan spørgsmålene kan formuleres "tilpas" åbne og indgå i forskellige aktivitetstyper.

Spin the wheel

Du kan holde en pause i både den dialogiske læsning eller den rollebestemte læsning og lade eleverne spinne sig til spørgsmål til teksten. Spørgsmålene er autentiske, som betyder, at der ikke er et korrekt svar. Eleverne skal tage afsæt i deres egne oplevelser i teksten og samtale om tekstens hovedperson og nøglens betydning. Hvis eleverne lander på jer, skal de fortælle, hvad de undrer sig over i teksten. Det kan også være et spørgsmål, som du finder på i situationen.

Link til spin the wheel hos læreren:

<https://spintthewheel.io/wheels/18ajQW0jjGCrvigBZTd0>

Sætningsstartere til at kickstarte samtalen

Når eleverne er færdige med at læse teksten, kan du uddele følgende oversigt med billeder fra bogen. Lad eleverne færdiggøre sætningerne. Sætningerne er altså ikke formuleret som spørgsmål, men angiver heller ikke et korrekt svar. Sætningsstarterne skal stilladsere og hjælpe de elever, der har behov for det i en mere dybdeborende samtale om bogens hovedperson. De tre første sætningsstartere handler om hovedpersonens ydre, de næste hans indre.

Færdiggør sætningerne

Drengen går...
Drengen finder...
Drengen giver...
Drengen synes...
Drengen drømmer...
Drengen filosoferer...

Spørgsmål til at kickstarte samtalen

I stedet for sætningsstarterne kan du stille spørgsmål til udvalgte billeder, som indbyder til et undersøgende læringsmiljø. Dogmet er, at eleverne ikke kun må kunne svare ja eller nej til spørgsmålene.

Hvorfor tror I, at drengen ikke har travlt med at komme i skole?

Hvis nu du havde fundet nøglen, hvad kunne du så tænke dig at bruge den til?

Hvad nu, hvis drengen ikke havde tabt nøglen ud af lommen, hvad var der så sket i historien?

Drengen taber nøglen. Hvad sker der så?

Farvelæg en fortolkning om bukserne:

Formålet med opgaven er, at eleverne samler deres tanker om bogen og hvad budskabet i bogen kunne være. Forfatteren spørger til i bogens indledning, om bukserne har en særlig betydning for historien. Eleverne har i læsning af bogen talt om buksernes betydning. De har med al sandsynlighed formuleret deres tanker som en form for hypotese. Den hypotese skal eleverne nu afprøve.

Eleverne får kopiark 1 og tre forskellige farveblyanter. Først farvelægger de de tre hvide cirkler i opgaveformuleringen. De skal nu tale sig frem til, hvilke svar der er gode i kasserne til højre, hvilke de er i tvivl om og hvilke, der er dårlige svar. Der er også gjort plads til i skemaet, at de kan formulere deres egen tolkning af, hvilke betydning bukserne egentlig har i historien. Altså det spørgsmål, som forfatteren stillede på første side i

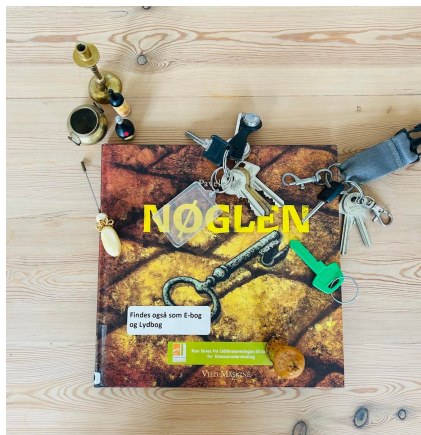
bogen.

Brems op og giv udtryk for din fortolkning:

Formålet med opgaven er, at eleverne samler deres tanker om bogen og skaber et kreativt produkt, der viser, hvordan de fortolker bogen. Det kan de gøre på forskellige måder.

Book Bento

Eleverne "pynter" bogen med forskellige genstande, der signalerer deres fortolkning af bogen. De udstiller den pyntede bog i klassen og forklarer, hvordan de fortolker bogen i en beskrivelse af relationen mellem genstande og bog. De kan bagefter tage billeder, som lægges i en scrapbog/port folio, hvor de sandsynligvis har mange andre produkter liggende.

Byg verdenen

Eleverne får udleveret en kasse, hvori de bygger universet, Nøglen, af farvet karton. De får derfor også brug for saks og limstift. Hvordan ser der ud? Hvem skal være med? De udstiller kasserne i klassen og fortæller om den.

Supplerende materialer

Undervisningen i *Nøglen* kan suppleres med andre materialer fra CFU.

Eleverne kan læse bogen som e-bog: <https://ucl.mitcfu.dk/CFUEBOG1127184>

Eller lytte til en del af bogen: <https://ucl.mitcfu.dk/CFULYD1128672>

CFU har også andre titler, der harmonerer godt med en undersøgende didaktisk tilgang: <http://mitCFU.dk/lnkyb6b>.

Kopiark 1

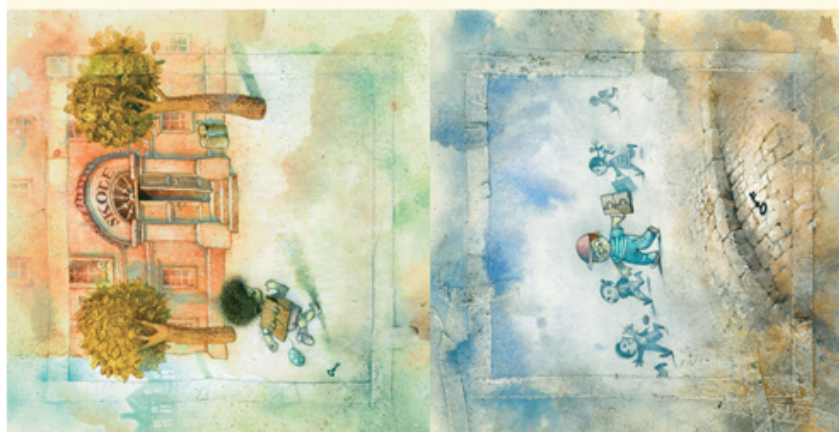
Hullet i lommen

Opgave: Læs og kig på billederne. Hvilken rolle spiller et hul i lommen?
Tal sammen og farvelæg:

Godtsvar

Vi er i tvivl

Ikke godt svar

I dag når jeg det kun lige knap nok, sagde drengen til sig selv og lagde slet ikke mærke til, at der var noget, der klirrede mod jorden bag ham.

En af drengene fik øje på noget på brostenene.

Hullet gør, at drengen taber noget ud af sin lomme.

Hullet gør, at drengen taber nøglen og ikke længere kan besøge brøgråter, slotte og spøgelses-huse.

Hullet spiller ingen rolle.

Med et hul i lommen kan historien gentage sig.

Hullet gør...

Så er bukserne jo i stykker!

Hullet gør, at en ny dreng finder nøglen og drømmer om at besøge nye fantastisk fulde verdener.

Hullet gør...